

361
2-95

7920

24

ԾՐԱԳԻՐ-ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ
ՊՈՒԼԿԱՐԱՅԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄՇԱԿԻԱԾ ԵՒ ՎԱԽԵՐԱՅԻԱԾ ՆՈՅՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Բ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԿՈՂՄԷ

Ս Օ Յ Ի Ս.

ՏՊԱՐԱՆ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԹԵՐԹԻ

1920

361
F-95

1920

11 MAR 2010

**ԾՐԱԳԻՐ-ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ
ՊՈՒԼԿԱՐԱՋԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ**

ՄՇԱԿԻԱԾ ԵՒ ՎԱԻԵՐԱՅԻԱԾ ՆՈՅՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Բ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԿՈՂՄԷ

Դ. ԵՐԵՄԻԱՆ
ԳԼԽԱՎՈՐ

Ս Օ Ֆ Ի Ա.

ՏՊԱՐԱՆ „ՀԱՅԱՍՏԱՆ“ ԹԵՐԹԻ

1920

[1 1 MAR 2013

42. 721

ԾՐԱԳԻՐ-ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՊՈՒԼԿԱՐԱՋԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Համեմատական պատերազմը, ինչպես ամեն տեղ, առաւել եւս մեծ չափերով իր աւերները գործեց Թուրքիոյ քաղաքացի տիրապետութեան տակ հեծող թշուառ հայութեան վրայ:

Ձինադադարէն յետոյ Պուլկարահայութիւնը աւելի մօտէն իրազեկ եղաւ ստեղծւած կացութեան, մանաւանդ Հայաստանի մէջ, ուր հայութեան մէկ կարեւոր մասը արդէն սրէ անցած, իսկ մեծ մաս մըն ալ տարագրութեան միջոցին սպաննւած էր եւ կամ ստեղծւած դժոխային պայմաններու տակ անհետացած: Տարագրեալներէն խոշոր մաս մըն ալ հազիւ պահած իր գոյութիւնը աներեւակայելի դժւարութիւններով՝ պէտք տեսէր վերադառնալու իր հայրենիքը եւ կամ ծննդավայրը, հետեւաբար եւ անմիջապէս կը կարօտէր նիւթական եւ բարոյական մեծ օգնութեան: Այս օգնութիւնը անիկա ամենայն իրաւամբ կ'ակնկալէր արտասահմանի իր եղբայրներէն:

Պուլկարիոյ հայութիւնը՝ խորապէս գիտակից իր պարտականութեանց՝ անհրաժեշտ նկատեց կազմակերպել Պուլկարահայ բոլոր գաղութներուն մէջ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ անւան տակ եւ ստեղծել կենդանի շարժում մը զոհողութիւններու առաւելագոյն չափը ձեռք ձգելու համար:

Ու այսպէս Պուլկարահայ գաղութներուն մէջ գոյութիւն առին ազգային մարմինները 1918ի վերջերքը եւ գումարեցաւ առաջին նշանակովի Պուլկարահայ Պատգամաւորական Ժողովը:

Ա. Համագումարին մէջ ծեծւած հարցերը կը դասաւորուին այսպէս՝

1) Կազմակերպել Պուլկարահայութիւնը ներքին տեսակէտով:

2) Կարելի եղած բոլոր միջոցներով օժանդակել հայկ. վերածնունդին:

21904-59

Պուլկարահայ գանազան գաղութները կազմակերպելով Սօֆիայի կեդր. վարչութեան շրջաբերականին հիման վրայ, աւելի քան տարւան մը գործունէութենէ վերջ, անկարելի ըլլալով պուլկարահայերուն հայրենիք վերագաւաճել, տիրող պայմաններուն պատճառաւ, պէտք զգացին երկրորդ համագումարի մը, որ տեղի ունեցաւ Սօֆիայ, 1920 թիւար. 19էն մինչեւ մարտ 11, համաձայն կեդր. վարչութեան թիւ 421 շրջաբերականին:

Նկատելով որ Պուլկարահայ Ազգ. Միութեան Ա. համագումարը մշակած էր որոշ ծրագիր-կանոնադիր մը, որով ճշգրտած ըլլալին թէ՛ Միութեան գործունէութեան նպատակը ու միջոցները եւ թէ՛ կեդր. վարչութեան ու իր մասնաճիւղերուն փոխ-յարաբերութիւնները, Պուլկարահայ Բ. համագումարը մշակեց հետեւեալ ծրագիր-կանոնադիրը:

Գ Լ Ո Ւ Խ Բ.

ՆՊԱՏԱՆ ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

1.— Պուլկարահայ Ազգ. Միութեան նպատակն է. կազմակերպել, ամբողջ պուլկարահայ շրջանները, որպէս զի բոլոր միջոցներով եւ հաւաքական կամբով կարողանան գոհացում տալ հայկական վերածնունդին հետեւեալ պահանջներուն.

Ա.— Օժանդակել հայկական բանակին նիւթական եւ ֆիզիքական միջոցներով:

Բ.— Օժանդակել հայ տարագրեալներուն եւ որբերուն նիւթական եւ պարենաւորման միջոցներով:

Գ.— Կազմակերպել պուլկարահայութեան զէպի հայրենիք ներգաղթը եւ հայթայթել անհրաժեշտ նիւթական միջոցները, հիմնելով յատուկ միայուն ֆոնտ մը:

Դ.— Բարոյապէս օժանդակել հայկական ընդհանուր դատին արտասահմանի մէջ՝ ուժ տալով հայկական Հանրապետութեան կողմէ նշանակուած լիազօրեալութեան հետապնդած նպատակներուն:

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ.

Մ Ի Զ Ո Յ Ն Ե Ր

2.— Պուլկարահայ Ազգ. Միութիւնը իր նպատակներուն համեմուտ համար կը նախատեսէ երեք տեսակի միջոցներ՝

Ա.— Նիւթական միջոցներ,

Բ.— Ֆիզիքական միջոցներ,

Գ.— Բարոյական միջոցներ:

Ա) ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՄԻԶՈՅՆԵՐ

3.— Նիւթական միջոցները հետեւեալներն են՝

ա) Հայրենիքի տուրք.

բ) Հատոյթներ անցադիրներէ.

գ) Հատոյթներ ներկայացումներէ, հանդէսներէ, վիճակախոյրներէ, աճաւորներէ, կամաւոր ներկայութիւններէ ինչպէս նաեւ բոլորովին բացառիկ եւ չի նախատեսուած հանգանակութիւններէ:

դ) Հատոյթներ Որբախնամէն, Կ. Խաչէն եւ ուրիշ օժանդակ բարեգործական միութիւններէ:

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՈՒՐՔ

4.— Կը հաստատուի հայրենիքի տուրք մը առաջատական դրութեամբ, պարտադրիչ խրաքանչիւրին համար:

5.— Տուրքը պարտաւորիչ է բոլոր անոնց համար— այլ կամ կին— որոնց ամսական նազազոյն հատոյթը ներկայ պայմաններուն մէջ՝ 500 լէվայի գումարէն վեր է:

6.— Այս գումարէն վար տուրքը կրկին պարտաւորիչ է, սակայն քանակը չի որոշիր, ըստ կամս է:

7.— Առաջատական տուրքի աղիւսակը հետեւեալն է՝ ամսական հատոյթը ի նկատի ունենալով՝

լէվա	500—1000	պիտի տրի	1	0/0
"	1001—1500	"	1 1/2	0/0
"	1501—2500	"	2	0/0
"	2501—4000	"	2 1/2	0/0
"	4001—6000	"	3	0/0
"	6001—10000	"	3 1/2	0/0
"	10000էն վեր	"	4	0/0

8.— Խրաքանչիւր գաղութի մէջ Տեղակ. Մարմիններու հրաւերով եւ հսկողութեան տակ կը կազմուի մասնաւոր Գնահատիչ Յանձնախումբ մը, բարեկացած գլխաւոր արհեստներու, պաշտօնեաներու եւ վաճառականներու ներկայացուցիչներէն, որոնք կը ճշգրեն գաղութին խրաքանչիւր հայ անհատին հայրենիքի տուրքին քանակը վերոյիշեալ աղիւսակին համաձայն:

9. — Գնահատիչ Յանձնախումբը կը կողմնէի 3—5 անդամներէ՝ նկատի ունենալով գաղութին բնակչ. թիւը:

10. — Գնահատիչ Յանձնախումբին որոշումներուն դէմ բողոքողները կրնան ներկայացնել իրենց բողոքները Տեղական Մարմիններուն՝ վճիռը ստանալէն յետոյ մինչեւ 15 օր, որմէ վերջ վճիռը կ'ունենայ պարտադրիչ ոյժ:

11. — Հայրենիքի տուրքը վճարելի է ամսավճարներով:

ՊԱՏԺԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

12. — Անոնք որ կը մերժեն առանց արդարացի պատճառներու վճարել հայրենիքի տուրքը, կ'ենթարկին հետեւեալ պատիժներուն.

ա) կը զրկին ընտրելու եւ ընտրելու իրաւունքէն.

բ) կը զրկին անցագիր ստանալու իրաւունքէն.

գ) կը զրկին պսակէ, ինչպէս նաեւ թաղման եւ հողեհանգստի արարողութեանց հանդիսաւորութիւններէ.

դ) Այդպիսիներուն դէմ պոյքօթ կը հրատարակել ազգային շրջանակներու մէջ.

ե) կը զրկին հայկական պաշտօնական մարմիններու ամեն տեսակի աջակցութիւններէն:

13. — Վերոյիշեալ պատիժները կը տրին Ազգային Միութեան Տեղ. Մարմիններու կողմէ՝ գիտութեամբ հոգեւոր իշխանութեանց եւ թաղկ. Խորհուրդներու:

Բ. ՀԱՍՈՅԹՆԵՐ ԱՆՅԱԳՐԵՐԷ, ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄՆԵՐԷ ԵՒՆ.

14. — Իւրաքանչիւր հայ որ հարկադրւած է անցագիր ստանալ, պարտաւոր է վճարել տուրք մը հաւասար իր վճարած մէկ ամսական հայրենիքի տուրքի քանակին:

15. — Անցագրի տուրքը կամաւոր է բոլոր անոնց համար, որոնք պատահաբար Պուլկարիայէն կ'անցնին:

16. — Անցագրի տուրքէն ազատ են բոլոր անոնք, որոնք անկարող են ճանչցւած որոշ սակով մը տուրք վճարելու:

17. — Կեդր. Վարչութիւնը իր ստացած տեղեկութեանց համաձայն եւ նպատակայարմար առիթներով կը հրահանգէ իր մասնաճիւղերուն, ձեռնարկել հաշուատեղէնի, ուտեստեղէնի եւ այլն կենսական պիտոյքներու հաւաքման:

Բ) ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

18. — Կեդր. Վարչութիւնը Տեղական Մարմիններու միջոցաւ կը կազմէ ընդհանուր ցուցակը բոլոր այն Պուլկարահայերուն, որոնք կը փախաքին ծառայել հայկական բանակին մէջ՝ զանազան պաշտօններով եւ մասնագիտութիւններով եւ այս մասին բանակցութեան կը մտնէ Հայկական հանրապետութեան հետ՝ անոր ներկայացուցին՝ միջոցաւ, կարգադրելու համար պուլկարահայ կամաւորական գունդին տեղափոխումը դէպի Հայաստան:

19. — Կամաւորական գունդի կազմաւորման եւ տեղափոխման համար Կեդր. Վարչութիւնը կը դիմէ պէտք եղած միջոցներուն, ստանալու համար Պուլկար եւ օտար իշխանութեանց թոյլտուութիւնը:

20. — Իւրաքանչիւր շրջանի Տեղական Մարմինը ըստ տեղական պայմաններուն նախաձեռնարկ կը լլայ մարմնամարզական եւ զինավարժական ընկերութիւններու կազմութեան՝ առաջնորդութեամբ եւ ղեկավարութեամբ պահեստի սպաներու եւ զինւորներու:

Գ) ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

21. — Պուլկ. հայ Ազգ. Միութեան Տեղկ. Մարմինները կը կազմակերպեն յաճախ հրապարակային դասախօսութիւններ, միթինկներ, հանդէսներ եւ այլ պաշտօնական համադրային ցոյցեր, վառ պահելու համար հայկական անկախ կեանքի եւ քաղաքացիական ինքնաճանաչման զգացումները:

22. — Ազգ. Մարմինները ամեն կարելի միջոցներով մղում կուտան հայ մտաւորական հաստատութեանց, ազգ. վարժարաններու, կազմակերպելով նաեւ գիշերային դասախօսութիւններ:

Գ Լ Ո Ւ Թ Դ.

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԸ

23. — Կեդր. Վարչութիւնը Պուլկ. հայ Ազգ. Միութեան բարձրագոյն վարիչ մարմինն է, որ լիազօր է գործադրելու Պատգմ. Ժողովի բոլոր որոշումները այս ծրագիր-կանոնադրին զծած սահմաններուն մէջ, ղեկավարելով Տեղկ. Մարմիններու գործունէութիւնը եւ հսկելով անոնց վրայ:

24.— Պուլկարահայ Աղգ. Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը կ'ընտրուի Պուլկարահայ Աղգ. Միութեան Պատգմ. Ժողովին կողմէ միամեայ շրջանի համար:

25.— Կեդր. Վարչութիւնը կը բաղկանայ ինը (9) անդամներէ եւ չորս փոխ-անդամներէ:

26.— Կեդր. Վարչութեան անդամ կրնան ընտրուիլ իրենց ազգային պարտականութիւնը լիովին կատարած երկսեռ ազգայիններ, ըլլան անոնք Պատգմ. Ժողովի անդամ կամ ոչ:

27.— Կեդր. Վարչութեան անդամ կրնան ընտրուիլ միայն անոնք, որոնք լրացուցած են 25 տարիքը եւ աւարտած միջնակարգ վարժարանի մը դասընթացը: Նման կրթութիւն չունեցողները ընտրելու համար պէտք է առնուազն 30 տարեկան ըլլան:

28.— Կեդր. Վարչութիւնը կ'ընտրուի համեմատական ձեւով Պատգմ. Ժողովի մէջ ներկայ եղող հոսանքներէն:

29.— Կեդր. Վարչութիւնը պատասխանատու եւ համարատու է միայն Պուլկ. Պատգմ. Ժողովին առջեւ:

30.— Կեդր. Վարչութիւնը Պատգմ. Ժողովին մէջ չնախատեսուած կարևոր եւ կենսական խնդիրներու առթիւ կը կազմէ արտակարգ խորհրդակց. ժողովներ Պուլկարահայ չորս մեծ շրջաններու (Ֆիլիպէ, Վառնա, Ռուս-ճոք, Սօֆիա) Տեղի. Մարմիններու կողմէ ընտրուած մէկ-մէկ ներկայացուցիչներով, որոնք կ'առնեն միայն խորհրդակցական ձայնի իրաւունք:

31.— Կեդր. Վարչ. պարտականութիւններն են՝

Ա) Գործադրել Պատգմ. Ժողովին որոշումները.

Բ) Հսկել Տեղ. Մարմիններու գործունէութեան վրայ եւ անոնց ուղղութիւն տալ:

Գ) Քննել եւ ընթացք տալ Տեղի. Մարմիններու կողմէ եղած առաջարկներուն.

Դ) Ի նկատի առնել եւ պատասխանել, առ առաւելն մինչեւ մէկ շաբաթ, Տեղի. Մարմիններու կողմէ առաջարկ քննարկութեանց.

Ե) Անհրաժեշտ դիմումներ կատարել Պուլկարական եւ Համաձայնական իշխանութեանց մօտ.

Զ) Կազմել ընդհանուր Պուլկարահայութեան մարդահամարը.

Է) Հարկ եղած պարագային մասնաւոր պատել:

րակներու միջոցաւ քննութիւն կատարել շրջաններուն մէջ.

Ը) Վաւերացնել կամ բեկանել շրջանի Տեղակ. Մարմիններու բնորոշութիւնները.

Թ) Կեդր. Վարչութիւնը իր քով հաւաքած գրամները կը յանձնէ ապահով գրամատուն մը Ատենապետի, Ատենադպիրի եւ Գանձապետի հաւաքական անուններով, սկսելով 10,000 (տասը հազար) լէվայի գումարէն.

Ժ) Շաբաթը մէկ անգամ նիստ գումարել, պահել կանոնաւոր ատենագրութիւն եւ հաշակալութիւն,

ԺԱ) Կեդր. Վարչութիւնը պարտաւոր է վեց ամիսը անգամ մը իր գործունէութեան տեղեկագրութիւնը եւ հաշեկշիւը գրաւոր կերպով ներկայացնել շրջաններուն.

ԺԲ) Տեղական Մարմիններէն երեք ամիսը անգամ մը պահանջել ընդհ. եւ ամփոփ տեղեկագրութիւն մը.

ԺԳ) Կեդր. Վարչութիւնը մասնաւոր կերպով կը հսկէ գրամական բոլոր բարենպաստակ առաքումներուն վրայ, ինչպէս նաեւ ներդադրին, մինչեւ որ այդ առաքումները եւ ներդադրողները իրենց որոշած տեղերը հասնին.

ԺԴ) Կեդր. Վարչութիւնը կը վաւերացնէ ընտրուած Տեղի. Մարմինները, բնորոշեան արդիւնքը իրեն տեղեկագրելէն մինչեւ 15 օր.

ԺԵ) Երբ Կեդր. Վարչութիւնը իր մեծամասնութիւնը կորսնցնէ (հաշեկով նաեւ փոխ-անդամները), մնացեալ անդամները կը հրաւիրեն արտակարգ պատգմ. Ժողով:

32.— Կեդր. Վարչութեան փոխ-անդամ կ'ընտրուին չորս (4) հոգի: Կեդր. Վարչութեան հրաժարեալ անդամին տեղ կ'առնել փոխ-անդամներէն ա'յն որ կը պատկանի հրաժարեալ անդամին քաղաքական հոսանքին:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե.

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

33.— Կեդր. Վարչութեան դիւանը կ'ըլլայ ընտրովի եւ կը բաղկանայ հետեւեալներէն.

Ա. եւ Բ. Ատենապետ.

Ա. եւ Բ. Ատենադպիր.

Գանձապետ:

34.— Կեդր. Վարչութիւնը կունենայ արկու վճարովի պաշտօնեայ, ինչպէս նաեւ բարապան մը:

35.— Կեդր. Վարչութիւնը կունենայ իր տարեկան պիտօճէն, հաստատւած եւ վաւերացւած Պատգ. Ժողովէն:

36.— Պուլկարահայ Ազգ. Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը ըլլալով միեւնոյն ատեն կեդր. վարչութիւնը Որբախնամի եւ ուրիշ բարեգործական ընկերութեանց, իբր ալդ, պարտաւոր է լիովին կատարել Պատգմ. Ժողովին այդ մասին տւած որոշումները:

Գ Լ Ո Ւ Խ Զ.

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ Ա.ԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԿ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

37.— Պուլկարահայ Ազգ. Միութեան Տեղկ. Մարմինները կ'ընտրին իւրաքանչիւր շրջանի երկսեռ ընտրողներու կողմէ եւ կը բաղկանան 3, 5, 7, 9 կամ 11 անդամներէ: Իւրաքանչիւր Տեղկ. Մարմին կը ներկայացնէ իր շրջանը եւ կը կողմէ մասնաճիւղը Ազգային Միութեան Կեդր. Վարչութեան:

38.— Տեղական Մարմին կրնայ ունենալ իւրաքանչիւր Պուլկարահայ շրջան: Այն շրջանները, որոնց բնակչութեան տահմանափակ թիւը չի ներեր առանձին Տեղական Մարմին մը կազմել, կը կապուին իրենց մօտակայ շրջանի Տեղկ. Մարմիններուն: Այս վերջինները պարտաւոր են ճանչնալ զանոնք իբրեւ իրենց շրջանին մէկ մասնիկը:

39.— Տեղկ. Մարմնի անդամները կրնան ըլլալ երկսեռ եւ կ'ընտրին շրջանին կողմէ գաղտնի, ուղղակի, հաւասար եւ համեմատական ձեւով համաձայն սոյն կանոնադրի ընտրական տրամադրութեանց:

40.— Տեղական Մարմիններու դիւանը կը կազմուի ըստ ընդունւած սովորութիւններու:

41.— Հայաշատ կեդրոններու Տեղկ. Մարմինները կարող են ունենալ իրենց վճարովի պաշտօնեաները, եթէ անհրաժեշտ համարուի:

42.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են գործադրել թէ՛ Պատգմ. Ժողովին բոլոր հրահանգները, զոր իրենց կը հաղորդէ Կեդր. Վարչութիւնը եւ թէ՛ այս վերջինին ընթացիկ բոլոր որոշումները:

43.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են շաբաթը անգամ մը նիստ գումարել կանոնաւոր կեր-

պով հայրենիքի տուրքը գանձել, Կեդր. Վարչութեան կողմէ հրահանգւած հանգանակութիւնները կատարել, Ազգ. Միութեան իրենց շրջանին վերաբերեալ բոլոր գործերուն վրայ հսկել, կանոնաւոր թղթակցութիւն պահել Կեդր. Վարչութեան հետ, այս վերջինին ներկայացնել երեք ամիսը անգամ մը ընթացիկ տեղեկատւութիւն եւ հաշւեկշիռ, ինչպէս նաեւ ունենալ իր կանոնաւոր արձանագրութիւնները եւ հաշւակալութիւնը:

44.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են իրենց տեղեկատւութիւնը եւ հաշւատւութիւնը ընել նաեւ Կեդր. Վարչութեան կողմէ ղրկւած շրջիկին:

45.— Տեղական Մարմինները իրենց օժանդակ բարեգործական մարմիններու միջոցաւ, կ'աշխատին ուժեղացնել Ազգ. Միութեան բարեգործական ֆօնտը, ջանալով, սակայն, որ այս կողմնակի միջոցները ո եւ է կերպով չի փաստեն հայրենիքի տուրքին կանոնաւոր գանձման:

46.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են գաղտնի ընդհանուր զարգացման սատարել իրենց յարմար դասած միջոցներով, ինչպէս դասախօսութիւն, բանախօսութիւն եւ այլն:

47.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են իրենց տարեկան մանրամասն տեղեկատւութիւնը եւ հաշւեկշիռը ներկայացնել Կեդր. Վարչութեան, Պատգմ. Ժողովին գումարումէն առնւաղն ամիս մը առաջ:

48.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են ղրկել անյապաղ Կեդր. Վարչութեան պահանջած վիճակագրութիւնները եւ մարդահամարի ցուցակները:

49.— Իրենց կարգին Տեղական Մարմինները իրաւունք ունին օգտակար եւ նպատակայարմար առաջարկներ բերել Կեդր. Վարչութեան, զորս այս վերջինը պարտաւոր է ի նկատի առնել:

50.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են (3) երեք ամիսը անգամ մը իրենց պատկանած շրջանին առջեւ հրապարակային ժողովի մը մէջ իրենց բերանացի տեղեկատւութիւնը եւ հաշւատւութիւնը ընել:

51.— Տեղական Մարմիններու նիստերը կըլլան դռնբաց:

52.— Կեդր. Վարչութեան վատ Տեղկ. Մարմիններն ալ իրաւունք ունին ծամբորդութեան համար պահան-

ջւած ինքնութեան վկայականներ տալ իրենց պատկանած շրջանին մէջ:

53.— Տեղական Մարմինները պարտաւոր են (15) տասնեւհինգ օրւայ միջոցի մը մէջ պատասխանել իրենց ղրկւած բոլոր պաշտօնական նամակներուն եւ գրութիւններուն:

54.— Տեղական Մարմինները կը պաշտօնավարեն մէկ տարի: Երբ Տեղկ. Մարմինը կորսնցնէ իր օրինական մեծամասնութիւնը, մնացած անդամները կը հաղորդեն անմիջապէս այս պարագան Կեդր. Վարչութեան, ստանալու համար անկէ նոր Մարմնի մը ընտրութեան հրահանգը:

Գ Լ Ո Ւ Խ Է.

ՊԱՏԳԱՄԱՆՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.

55.— Պուկարահայ Ազգ. Միութեան Պատգմ. Ժողովը կը գումարել տարին մէկ անգամ Սօփիա, մարտամսին մէջ, Կեդր. Վարչութեան մասնաւոր շրջաբերականով:

56.— Պատգմ. Ժողովը Ազգ. Միութեան գերագոյն օրէնսդիր մարմինն է, որուն որոշումները պարտաւոր են գործադրել Կեդր. Վարչութիւնը եւ շրջաններու Տեղական Մարմինները:

57.— Պատգմ. Ժողովը կ'զբաղի Կեդր. Վարչութեան կողմէ մշակւած օրակարգով, ինչպէս նաեւ պատգամաւորներու կողմէ առաջարկւած խնդիրներով, եթէ $\frac{2}{3}$ -ի մեծամասնութիւնը համաձայն է անոնց օրակարգի նիւթ կազմելուն:

58.— Պատգամաւոր կարող է ըլլալ իւրաքանչիւր հայ՝ այլ կամ կին՝ որ աւարտած է (25) քսանեւհինգ տարիքը եւ վճարած հայրենիքի տուրքը:

59.— Պատգմ. Ժողովին գիւանը կը կազմեն նոյն ժողովէն գաղտնի քէարկութեամբ ընտրւած երեք ատենապետներ եւ հինգ ատենադպիրներ, որոնք կը պաշտօնավարեն հերթով:

60.— Պատգմ. Ժողովի գիւանը պարտաւոր է պահել նիստերու կանոնաւոր ատենագրութիւնը, որուն համար նա պատասխանատու է ժողովին:

61.— Պատգմ. Ժողովը կը լսէ եւ կը քննէ Կեդր.

Վարչութեան տեղեկագիրը եւ հաշիւկշիռը ու կը վաւերացնէ զանոնք:

62.— Պատգմ. Ժողովը կը գծէ Ազգ. Միութեան համար ընդհանուր ուղղութիւն, կը քէարկէ օրէնքներ, կը բարեփոխէ եղածները կամ կը ջնջէ աւելորդ նկատւածները եւ կը քէարկէ Կեդր. Վարչութեան տարեկան պիւտձէն:

63.— Արտակարգ Պատգմ. Ժողով կարելի է գումարել Կեդր. Վարչութեան հրաւերով, բացառիկ եւ խիստ կենսական խնդիրներու առթիւ, կամ շրջանի մարմիններուն պահանջին վրայ՝ եթէ այդ մարմիններուն պատկանած գաղութները կը ներկայացնեն պուկարահայութեան կէսէն աւելին, բայց այս պարագային պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ պահանջող շրջաններու մարմիններուն վրայ:

64.— Շրջաններու կողմէ պահանջւած Պատգմ. Ժողովը գումարելու համար պահանջող Տեղկ. Մարմինները պարտաւոր են նախապէս տեղեկացնել Կեդր. Վարչութեան անոր օրակարգի խնդիրները:

65.— Պատգամաւորներու ծախսերը կը ճշգրտին Կեդրոնական Վարչութենէն եւ կը վճարին Ազգ. Միութեան ընդհ. գանձէն:

66.— Պատգմ. Ժողովի նիստերը կը բացւին շրջաբերականին մէջ որոշւած թւականին, եթէ պատգամաւորներու $\frac{2}{3}$ -ը ներկայ է, հակառակ պարագային երեք օր սպասելէ վերջ, Պատգմ. Ժողովը կը բացուի բոլոր ընտրւած պատգամաւորներու թիւին բացարձակ մեծամասնութեան ներկայութեան:

67.— Պատգմ. Ժողովին գումարումէն երեք ամիս առաջ իւրաքանչիւր Մարմին կը հաղորդէ Կեդր. Վարչութեան իր շրջանի հայ բնակչութեան ճշգրիտ թիւը, որուն հիման վրայ Կեդր. Վարչութիւնը իր կողմէ կը ճշգրտէ պատգամաւորներու քանակը, տալով (1000) հազար հոգիին մէկ պատգամաւոր: Եթէ շրջաններու $\frac{1}{4}$ -էն աւելին թերանայ այս պարտականութեան մէջ, Կեդր. Վարչութիւնը կ'ընդունի 25ը իւր պուկարահայ պատգամաւորներու ամբողջական թիւը:

Գ Լ ՈՒ Խ Ը.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

68.— 21 տարիքը աւարտած եւ հայրենիքի տուրքը վճարած իւրաքանչիւր հայ անհատ, այր կամ կին, որ կը բնակի Պուլկարիոյ եւ Թրակիոյ սահմաններուն մէջ, առնւազն (3) երեք ամիսէ ի վեր, իրաւունք ունի ընտրելու եւ ընտրուելու իր պատկանած շրջանին մէջ:

69.— Ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունքէն կը զրկւին բոլոր անոնք, որ առանց արդարացուցիչ պատճառներու (3) երեք ամիս յաջորդաբար չեն վճարած հայրենիքի տուրքը:

70.— Պատգամաւորներու ընտրութեան քէարկութիւնը կը կատարուի իւրաքանչիւր Տեղական Մարմին ունեցող շրջանին մէջ:

71.— Ամեն հայ անհատ, որ ընտրելու իրաւունք ունի, կ'ստանայ իր պատկանած շրջանին Տեղի Մարմինէն Կեդր. Վարչութեան կողմէ պատրաստուած ընտրական տոմս մը, առանց որուն ոչ ոք կրնայ քէարկել:

72.— Ընտրական տոմս կարելի է ստանալ նոյն իսկ ընտրութեան օրը:

73.— Պատգամաւորական ընտրութիւններուն համար պուլկարահայ ամբողջ գաղութը կը կազմէ մէկ ընտրական շրջան: Քէները կը կեդրոնանան Տեղական Մարմին ունեցող իւրաքանչիւր շրջանի Ընտրական Յանձնախումբին մօտ, ուրկէ ընտրութեան տեղեկագիրը կը զրկւի Կեդր. Վարչութեան քով, ներկայ կանոնադրին 80-րդ յօդածին համաձայն կազմուած Կեդր. Ընտրողական Յանձնախումբին:

74.— Այն հոսանքները, որոնք կուզեն մասնակցիլ ընտրութեանց՝ խնդրագրով մը կը ներկայացնեն Կեդր. Վարչութեան իրենց թեկնածուներու ցուցակը ընտրութեան թւականէն առնւազն ամիս մը առաջ: Խնդրագրերը պէտք է ստորագրուած ըլլան միեւնոյն հոսանքին պատկանող առնւազն հինգ ընտրողներէ:

75.— Ընտրութիւնները կ'ըլլան ընդհանուր, (երկսեռ) գաղտնի, հաւասար, ուղղակի եւ համեմատական: Կատարուած բոլոր քէարկութեանց արդիւնքը Կեդր. Վարչութեան քով կազմուած ընտրողական յանձնախումբին հասնելէ յետոյ, այս վերջինը կը ճշդէ նախ ամբողջ

շրջանի քէարկողներու ընդհ. թիւը եւ յետոյ իւրաքանչիւր ցուցակին ստացած քէներուն թիւը: Քէարկուներու ընդհ. թիւը բաժնելով պատգամաւորներու թիւով, կը գտնէ ընտրելիք իւրաքանչիւր պատգամաւորի համար անհրաժեշտ եղող քէներու քանակը, այս թիւով բաժնելով իւրաքանչիւր ցուցակին ստացած քէներու թիւը՝ ըստ համեմատականի՝ կը գտնէ իւրաքանչիւր ցուցակին տալիք պատգամաւորներու քանակը:

76.— Տեղական Մարմիններու ընտրութիւնը կ'ըլլայ միեւնոյն սիստեմով, սա՛ տարբերութեամբ որ ընտրութիւնը կ'ըլլայ միայն շրջանին մէջ, տեղական Ընտրողական Յանձնախումբին առջեւ:

77.— Պուլկարական ընտրական օրէնքին տրամադրութիւնները գործադրելի են Ազգ. Միութեան ընտրութեանց մէջ այնքանով՝ որքանով որ չեն հակասեր ներկայ կանոնադրին:

ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԵՐ

78. Ընտրողական յանձնախումբեր կը կազմւին Տեղական Մարմին ունեցող բոլոր շրջաններուն մէջ:

79.— Շրջանային Ընտրողական Յանձնախումբերը կը կազմւին հետեւեալ կերպով՝

ա) Տեղի Մարմին մէկ անգամը իբր նախագահ, բ) նոյն Մարմին կողմէ նշանակուած երկու ընտրողներէ, որոնցմէ մին ազգ. վարժարան ունեցող վայրերու մէջ պիտի ըլլայ ուսուցչական կազմէն:

ԾԱՆՕԹ.— Ընտրողական Յանձնախումբի գործողութեանց կրնան ներկայ գտնուիլ ընտրութեան մասնակցող իւրաքանչիւր հոսանքէ մէկ-մէկ ներկայացուցիչ:

80.— Կեդր. Ընտրողական Յանձնախումբը կը բաղկանայ (5) հինգ անձերէ հետեւեալ կերպով.

ա) Կեդր. Վարչութեան կազմէն մէկ անգամ իբր նախագահ,

բ) Կեդր. Վարչութեան գտնուած շրջանի Տեղական Մարմնի կազմէն մէկ անգամ,

գ) Երեք ընտրողներ վիճակով քաշուած նոյն Տեղի Մարմնի կողմէ, շրջանին ընտրողներու ցանկէն զատուած եւ որոշ զարգացում ունեցող անձերու ցուցակէ մը,

դ) Կեդր. Ընտրողական Յանձնախումբին գործող

դուքեանց պէտք է ներկայ գտնւին ընտրութեանց մասնակցող հասանքներէն մէկ-մէկ ներկայացուցիչ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ.

ԵԼԵԻՄՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

81.— Բոլոր շրջաններու մէջ հայրենիքի տուրքէն եւ ուրիշ բոլոր հասոյթներէն հաւաքւած գումարները կը զրկւին անյապաղ կեդր. վարչութեան: Իսկ զգեստեղէնները եւ ուսեստեղէնները կը մնան Տեղական Մարմիններուն մօտ՝ կեդր. վարչութեան արամագրութեան եւ տնօրինութեան տակ:

82.— Կեդրոնական վարչութեան քով կեդրոնացած հայրենիքի տուրքին դուռ հասոյթէն 10 % կը պահւի իբր պահեստի ֆօնտ: Մնացած գումարը իւրաքանչիւր տարի Պատգմ. Ժողովին կողմէ նախապէս գծւած սակերու համաձայն՝ կը բաշխուի նոյն ժողովէն ճշդւած նպատակներուն:

83.— Այն մարմինները, որոնք իրենց գումարները կեդր. վարչութեան մօտ փոխադրելէ յետոյ պէտք ունենան գումար, չի նախատեսւած ու եւ է անհրաժեշտ պէտքի համար, կը պահանջեն եւ կ'ստանան հարկ եղած գումարը կեդր. վարչութենէ:

84.— Որբախնամի եւ ուրիշ բարեգործական հաստատութեանց հասոյթները նմանապէս Տեղական Մարմիններու միջոցու կը զրկւին կեդր. վարչութեան:

85.— Պահեստի ֆօնտը կեդր. վարչութեան կողմէ կը յատկացւի Պատգմ. Ժողովին գծած նպատակներէն մէկին կամ միւսին, պարագային համեմատ, անյետաձգելի անհրաժեշտութիւն ունեցող եւ կամ չի նախատեսւած ընդհանուր աղբային պահանջներու:

86.— Կեդր. վարչութիւնը եւ Տեղական Մարմինները պարտաւոր են վաւերական ընկալագիր ունենալ (5) հինգ լէվայէն բարձր ստացւած կամ վճարւած բոլոր գումարներուն համար:

87.— Տեղական Մարմիններու պիւտճէները կը ճշդւին իրենց կողմէ եւ կ'ենթարկւին կեդր. վարչութեան հաշանութեան ու վաւերացման, որմէ յետոյ միայն գործադրելի են:

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ.

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

88.— Որբախնամը եւ Կարմիր-Խաչը կուենան իրենց անդամներուն կողմէ ընտրւած մարմիններ իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ եւ կը գործեն Ազգ. Միութեան Տեղական Մարմիններու հովանաւորութեան եւ հսկողութեան տակ: Անոնք կը նկատւին Ազգ. Միութեան Տեղական Մարմիններուն օժանդակ մարմիններ եւ իրենց նիւթական բոլոր հասոյթները կը յանձնեն Ազգ. Միութեան Տեղական Մարմինն որ կ'ուղարկէ զանոնք անյապաղ կեդր. վարչութեան:

88.— Նախորդ յօդւածին մէջ յիշւած հասոյթները ինչպէս նաեւ անոնք, որոնք կը գոյանան որոշ նպատակի մը համար տրւած ներկայացումէ, վիճակախաղէ եւայլն, կը գործածւին Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան ձեռամբ իրենց որոշւած նպատակներուն:

90.— Կեդր. վարչութիւնը միաժամանակ կեդր. մարմինն է վերը յիշւած բարեգործական միութեանց:

91.— Հայրենակցական միութիւնները կրնան գործել անկախ, սակայն, երբ ու եւ է հանդէս, ներկայացում, վիճակահանութիւն եւ ընդհ. հանգանակութիւն ուղեն կատարել, պարտաւոր են Ազգ. Միութեան Տեղական Մարմիններու հաշանութիւնը ստանալ նախապէս:

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ.

ՓՈԽ-ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԵՂԿ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

ՄԻՋԵԻ ՈՒ ԱՅՍ ՎԵՐՋԻՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ

ԱԶԳ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՅ ՄԻՋԵԻ

92.— Կեդր. վարչութիւնը ընդհանուր Պուլկարահայութեան, իսկ Տեղկ. Մարմինները իրենց պատկանած շրջաններուն համար միակ իրաւասու մարմիններն են գործադրելու ազգ. ընդհանուր բնոյթ ունեցող բոլոր խնդիրներու մասին Պատգմ. Ժողովին տւած որոշումները:

93.— Թաղկ. Խորհուրդները եւ ազգ. վարժարաններու Հոգաբարձութիւնները կը գործեն անկախ Ազգ. Միութեան մարմիններէն միայն ճշգրիտ կերպով իրենց համար նախատեսւած իրաւասութեանց սահմաններուն մէջ:

21904-59

94.— Իւրաքանչիւր Տեղի Մարմին կը ներկայա-
ցնէ միմիայն իր շրջանը եւ չի կրնար որոշումներ տալ
իր այս իրաւասութենէն դուրս, ոչ ալ ներկայացնել
իր շրջանէն դուրս եզոզ շրջանները:

95.— Ներկայ կանոնադիրը գործադրութեան կը
մանէ շրջաններուն հաղորդելէն անմիջապէս յետոյ:

96.— Ազգ. Միութեան եւ Կեդր. վարչութեան
լուծելէն վերջ՝ անոր գոյքերը եւ դրամները կը յանձ-
նելին Հայկական Հանրապետութեան:

2p

8m

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0211234

42. 721

